

Határozatok Tára

YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. március 19.¹

C-87/14. sz. ügy

**Európai Bizottság
kontra**

Írország

„Tagállami kötelezettségzegés — 2003/88/EK irányelv — Munkaidő-szervezés — A »munkaidő« fogalma — Orvos gyakornokok”

I – Bevezetés

1. Keresetével az Európai Bizottság annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy Írország – mivel az orvos gyakornokok (non-consultant hospital doctors, a továbbiakban: orvos gyakornokok) munkaidejének megszervezésére nem alkalmazta a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv² rendelkezéseit – nem teljesítette az ezen irányelv 3., 5., és 6. cikkéből, valamint 17. cikkének (2) és (5) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

2. Írország a 2003/88 irányelvet a nemzeti jogba az orvos gyakornokok vonatkozásában az Európai Közösségekkel kapcsolatos 2004. évi rendelettel (munkaidő-szervezés) (orvos gyakornokok) (a 2010. évi rendelettel módosított European Communities [Organisation of Working Time] [Activities of Doctors in Training] Regulations 2004, a továbbiakban: 2004. évi rendelet) ültette át.

3. Az orvos gyakornokok munkaidejével kapcsolatosan felmerülő jogviták megoldása érdekében az Irish Medical Organisation (az írországi orvosok szövetsége), amely az Írország területén praktizáló orvosok összességét képviseli, és a Health Service Executive (az egészségügyi szolgáltatók hivatala), az egészségügyi hatóságokat képviselő közintézmény, 2012. január 22-én egyezségi megállapodást kötött, amelynek mellékletét képezi egy ugyanezen felek által aláírt kollektív szerződés,³ valamint az orvos gyakornokok számára készült minta-munkaszerződés.⁴

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — HL L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.

3 — A továbbiakban: kollektív szerződés.

4 — A továbbiakban: minta-munkaszerződés.

4. E minta-munkaszerződés preambuluma a következőképpen határozza meg az orvos gyakornokokat:

„A jelen szerződés értelmében az [orvos gyakornok] kifejezés az Írországbán a közegészségügyben »Internsként«, »Senior House Officersként«, »Registrarsként«, »Senior Registrarsként«, »Specialist Registrarsként« [többek között az elvégzett képzés függvényében szerzett orvosi karrierbeli fokozatoknak megfelelő címek] vagy valamely más címen foglalkozott személyekre vonatkozik, orvosi vagy fogorvosi szolgáltatások nyújtása, és/vagy orvosi vagy fogorvosi képzés elvégzése érdekében, anélkül hogy az ilyen munkavégzés céljából »Consultantsként« kerülne sor foglalkoztatásukra.”

5. A kollektív szerződés 3. pontjának a) alpontja értelmében a szolgálati beosztásban az ügyeleti időn kívül előírt képzési idő nem számolható el munkaidőként.

6. A Bizottság ezzel ellentétben úgy véli, hogy az ilyen képzési idő a 2003/88 irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében „munkaidőnek” minősül.

7. A Bizottság által Írország ellen előterjesztett kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset több kifogást tartalmaz. Azonban a jelen indítvány arra az egyetlen kifogásra irányul, amely a kollektív szerződés 3. pontja a) alpontjának a 2003/88 irányelvvel való összeegyeztethetlenségére vonatkozik. E kifogás ugyanis az ezen irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett „munkaidő” fogalmának értelmezésére vonatkozó új jogkérdést vet fel. Ekképpen a Bíróságnak határoznia kell afelől, hogy összeegyeztethető-e a 2003/88 irányelvvel az, hogy az annak 2. cikke 1. pontja értelmében vett „munkaidő” fogalmából kizárják azt az időt, amelyet az orvos gyakornokok a képzésükkel töltenek, ideértve az ügyeleti idejükön kívüli időt is.

8. A 2003/88 irányelv „Meghatározások” című 2. cikke az alábbiakat írja elő:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

1. munkaidő: az az időtartam, amely alatt a munkavállaló dolgozik, a munkáltató rendelkezésére áll, és tevékenységét vagy feladatát végzi a nemzeti jogszabályoknak és/vagy gyakorlatnak megfelelően;

[...]

9. A munkaidő fogalmának meghatározása különös jelentőséggel bír a 2003/88 irányelv rendszerében, mivel feltételét képezi ezen irányelv más rendelkezései – úgymint az említett irányelv 3., 5. és 6. cikke – alkalmazásának.

10. A 2003/88 irányelv „Napi pihenőidő” című 3. cikke ekképpen rendelkezik:

„A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy minden munkavállalót 24 órás időtartamonként 11 összefüggő órából álló minimális napi pihenőidő illessen meg.”

11. Ugyanezen irányelv „Heti pihenőidő” című 5. cikkének első albekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy minden munkavállalót hétnaponként 24 órás minimális, megszakítás nélküli pihenőidő, továbbá a 3. cikkben említett 11 órás napi pihenőidő illessen meg.”

12. Az említett irányelv „Maximális heti munkaidő” című 6. cikke értelmében:

„A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a munkavállalók biztonságának és egészségének védelmével összhangban:

[...]

b) hétnapos időtartamokban az átlagos munkaidő, a túlórákat is beleértve, ne haladja meg a 48 órát.”

13. A Bizottság észrevételezi, hogy az orvos gyakornokok képzési tevékenységei szerves részét képezik a munkájuknak és a szakmai jogállásuknak, amint az a minta-munkaszerződés rendelkezéseiből – különösen ez utóbbi „Medical Education and Training” („Orvosi tanulmányok és képzés”) című 8. szakaszából – kitűnik. Ezen orvosoknak a munkaszerződésük értelmében e képzési tevékenységeket végezniük kell.

14. Egyébiránt a Bizottság megjegyzi, hogy a képzési idő kezeléséről szóló megállapodás, amely a kollektív szerződés mellékletét képezi, a képzési idő tekintetében három kategóriát különböztet meg:

- a képzési program által előírt, nem helyszíni, programozott és támogatott képzési idő;
- rendszeres időközönként (hetente/kéthetente) szervezett helyszíni, programozott oktatási és képzési tevékenységek, úgymint a konferenciák, a tudományos összejevetek, valamint a klinikopatológiai megbeszélések, valamint
- kutatási, tanulmányi stb. tevékenységek.

15. A Bizottság úgy véli, hogy mivel a képzési tevékenységeket a képzési program írja elő, és azok az e program által meghatározott helyszínen zajlanak, azokat a 2003/88 irányelv értelmében véve „munkaidőként” kell elszámolni. A Bizottság szerint a képzési idő kezeléséről szóló megállapodás által a képzési idő tekintetében meghatározott első két kategória esetében ez kell, hogy legyen a helyzet. Ezzel ellentétben az otthoni tanulmányokkal és kutatással töltött időt nem lehet „munkaidőnek” tekinteni, ennél fogva ugyanezen irányelv értelmében vett „pihenőidőként” számolható el. Úgy tűnik, hogy ez a helyzet a képzési idő tekintetében meghatározott harmadik kategória esetében.

16. A Bizottság megjegyzi továbbá, hogy az a körülmény, hogy a szolgálati beosztásban külön meghatározott időt biztosítanak a képzési tevékenységeknek, semmit nem változtat azon a tényen, hogy a „munka” részét képező tevékenységről van szó.

17. A Bizottság hangsúlyozza továbbá a munkaidő korlátozásának és a minimális pihenőidő meghatározásának különleges szerepét az orvosok esetében, ez utóbbiak, illetve betegek egészségének és biztonságának megőrzésében. A Bizottság szerint a munkaidő fogalmának Írország által javasolt megszorító értelmezése, amely kizárná a képzési tevékenységeket, nem felel meg sem a 2003/88 irányelv által biztosított alapvető szociális jogoknak, sem ezen irányelvnek a munkavállalók egészség- és biztonságvédelmére irányuló célkitűzésének.

18. Ezért véli úgy a Bizottság, hogy a kollektív szerződés 3. pontjának a) alpontja összeegyeztethetetlen a 2003/88 irányelv rendelkezéseivel, többek között annak 3., 5. és 6. cikkével.

19. Válaszul Írország azt állítja, hogy a szolgálati beosztásban az ügyeleti időn kívül előírt képzési idő, amely a támogatott képzési időszakot jelenti, nem számolható el a 2003/88 irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett „munkaidőként”.

20. Írország kétségtől elismeri, hogy az orvos gyakornokok esetében a munka és a képzés szorosan összekapcsolódhat. Szerinte létezik azonban egy alapvető különbség a két fogalom között, különösen a támogatott képzési időszak keretében, mint a jelen esetben. Írország észrevételezi ugyanis, hogy ebben a keretben az orvos gyakornok nem áll a munkáltató rendelkezésére, és nem végzi tevékenységét vagy feladatait.

21. Írország magyarázata értelmében, noha a képzési időszakokat feljegyzik és ténylegesen bevezetik a szolgálati beosztásba annak érdekében, hogy azok az orvos gyakornokok időbeosztásában támogatást nyerjenek, illetve hogy lehetővé tegyék a munkáltató számára, hogy a tevékenységeket ésszerűen tervezze, az ilyen időszakok kifejezetten a munkához kapcsolódó „tevékenységektől vagy feladatoktól” elkülönülők – avagy a munka alóli „mentesítésnek” – minősülnek.

22. Írország szerint az következik a Simap-ítéletből,⁵ hogy a munkaidő fogalma elsősorban a munkafeladatoknak és munkatevékenységeknek a munkahelyen való végzéséhez, vagy azok végzéséhez való rendelkezésre álláshoz, illetve tényleges elvégzéséhez kapcsolódik. Egyébiránt az következik a Jaeger-ítélet⁶ 63. pontjából, hogy a 2003/88 irányelv által előírt „munkaidő” fogalma meghatározásának való megfeleléshez elengedhetetlen, hogy az orvos valamely meghatározott helyen a munkáltatója rendelkezésére álljon, rendszerint, de nem kizárólagosan helyben, a munkájához kapcsolódó szolgáltatások nyújtása és/vagy tevékenységek és feladatok elvégzése érdekében.

23. Márpedig világosan kitűnik a kollektív szerződés 3. pontjának a) alpontjából, valamint a kollektív szerződés mellékletéből, hogy a heti támogatott időszak egy olyan időszak, amely során az orvos gyakornok nem ügyel, nem végez a munkájához kapcsolódó tevékenységeket vagy feladatokat, és ténylegesen nem áll rendelkezésre e tevékenységek vagy feladatok elvégzésére. E képzés támogatott jellege szükségszerűen kizárja a munkára való rendelkezésre állást. Egyébiránt az a tény, hogy ez a képzési időszak fizetett, jóllehet az orvos a munkáját nem végzi, illetve ennek érdekében nem áll rendelkezésre, egyszerűen az orvos gyakornokok különleges jogállását tükrözi, és a nekik járó kedvezmények részét képezi.

24. Írország szerint alapvető különbség van egyfelől a támogatott képzési időszak – amely magában foglalja a munkahelyen való fizikai jelenlétet –, másfelől a munkahelyen való fizikai jelenlétet igénylő ügyeleti idő között, amelyet a Bíróság megvizsgált a Simap-,⁷ illetve Jaeger-ítéletben,⁸ és amelyet a 2004. évi rendelet kifejezetten munkaidőként határoz meg. Míg az ügyeletes orvos rendelkezésre áll a munkavégzésre, és kötelezhető a munkájához kapcsolódó tevékenységek és feladatok végzésére, a támogatott képzésben részt vevő orvos nem áll rendelkezésre a munkavégzésre, és nem tudja e tevékenységeket vagy feladatokat elvégezni. Ezen indokból ezt a képzési időszakot nem lehet a 2004. évi rendelet vagy a 2003/88 irányelv értelmében vett „munkaidőnek” tekinteni.

25. A Bizottság érvelése az orvos gyakornokok képzési követelményei és a munkaszerződésük szerinti rendes kötelezettségeik közötti kapcsolat alapvetően téves értelmezésén alapul. Ellentétben azzal, amit a Bizottság a válaszában állít, az orvos gyakornokok képzési követelményei nem képezik szerves részét e gyakornokok munkájának, olyan értelemben, hogy e kötelezettségeket a munkáltató írná elő, vagy felügyelné. Amint az a minta-munkaszerződés 2. és 8. szakaszából kitűnik, inkább alapvető jogszabályi követelményekről van szó, amelyeknek valamennyi orvos gyakornoknak meg kell felelnie annak érdekében, hogy a gyakorló orvosokról szóló 2007. évi törvény (Medical Practitioners Act 2007) értelmében gyakorló orvosként kerüljenek bejegyzésre. Az orvos gyakornokok és a képzési intézményük közötti kapcsolat elkülönül és különbözik az orvos gyakornokok és a munkáltatójuk között létező kapcsolattól.

26. Amint az a minta-munkaszerződés 8. szakaszának a) pontjában szerepel, a munkáltatónak csupán meg kell könnyítenie adott esetben az előírt képzést és/vagy az orvos gyakornoki álláshelyeken előírt követelmények biztosítását. Noha a munkáltató biztosít egy olyan keretet, amelyben az orvos gyakornokok képzésben részesülhetnek, nem irányítja az ilyen képzés lefolytatását, nem határozza meg

5 – C-303/98, EU:C:2000:528.

6 – C-151/02, EU:C:2003:437.

7 – C-303/98, EU:C:2000:528.

8 – C-151/02, EU:C:2003:437.

sem azon tevékenységeket, amelyeket az orvos gyakornokoknak a képzés alapján ki kell fejteniük, sem az orvos gyakornokok ennek keretében való ismeretszerzését, sem ennek helyszínét. Olyan kérdések ezek, amelyek az orvos gyakornokok képzési intézményeire vagy magukra az orvos gyakornokokra tartoznak.

27. Annak, hogy a szolgálati beosztásban meghatározott időt rendelnek a képzési tevékenységekre, az a célja, hogy megkönnyítsék az orvos gyakornokok számára a gyakorló orvosokról szóló 2007. évi törvény szerinti kötelezettségeik teljesítését, és hogy mind maguk az orvos gyakornokok, mind a munkáltatók számára biztosítsák az előbbieket teljesen világos időbeosztását, mégpedig annak érdekében, hogy garantálják a hatékony szolgáltatásnyújtást.

II – Álláspontom

28. A 2003/88 irányelv célja minimumkövetelmények megállapítása a munkavállalók élet- és munkafeltételeinek javítása érdekében, különösen a munkaidőre vonatkozó nemzeti jogszabályok közelítése révén. Ezen uniós szintű harmonizációnak a munkaidő megszervezése területén az a célja, hogy biztosítsa a munkavállalók biztonságának és egészségének erősebb védelmét azáltal, hogy ez utóbbiaknak minimális – különösen napi és heti – pihenőidőt, valamint megfelelő szüneteket biztosít, illetve a heti munkaidő átlagos tartamára 48 órás felső határt állapít meg, amely maximum korlátról kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az magában foglalja a túlmunkát is.⁹

29. Figyelembe véve ezt az alapvető célkitűzést, valamennyi munkavállalónak megfelelő pihenőidőben kell részesülnie, amelynek nemcsak hatékonynak kell lennie, hogy az érintetteknek lehetővé tegye a munka miatti fáradtság kipihenését, hanem megelőző jellegűnek is, hogy a lehető legnagyobb mértékben csökkentse a munkavállaló biztonságát és egészségét befolyásoló kockázatot, amely megfelelő pihenés hiányában felmerülhet a munkaidő halmozódásával.¹⁰

30. A 2003/88 irányelvnek a maximális munkaidőre és a minimális pihenőidőre vonatkozó különböző előírásai az uniós szociális jog különös jelentőségű szabályainak minősülnek, amelyek előnyeiből a munkavállalók védelmének és egészségének biztosításához szükséges minimumkövetelményként valamennyi munkavállalónak részesülnie kell.¹¹

31. Az orvos gyakornoki tevékenységek eredetileg ki voltak zárva a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 1993. november 23-i 93/104/EK tanácsi irányelv¹² hatálya alól, a 2000/34/EK irányelv¹³ révén kerültek annak hatálya alá.

32. A munkaidőről szóló irányelvből kizárt ágazatokról és tevékenységekről szóló 1997. július 15-i fehér könyvében¹⁴ a Bizottság hangsúlyozta, hogy „az orvos gyakornokok munkaideje számos országban gyakran meghaladta a heti 55 órát [nem hivatalos fordítás]”¹⁵. Véleménye szerint ebből következően „egyértelmű kockázat [állt fenn] [...] jelentős számú orvos gyakornok egészségére és biztonságára nézve. Mivel ezen orvosok közvetlenül részt vesznek betegeket érintő orvosi eljárásokban és döntésekben, ez utóbbiak biztonsága szintén veszélybe kerülhet [nem hivatalos fordítás]”¹⁶.

9 — Grigore-végzés (C-258/10, EU:C:2011:122, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

10 — Jaeger-ítélet (C-151/02, EU:C:2003:437, 92. pont).

11 — Grigore-végzés (C-258/10, EU:C:2011:122, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

12 — HL L 307., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 197. o.

13 — A 93/104 irányelv módosításáról szóló, 2000. június 22-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 195., 41. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 27. o.).

14 — COM(97) 334 végleges.

15 — 64. pont.

16 — 65. pont.

33. Annak érdekében, hogy tekintettel legyenek a tagállamok azzal kapcsolatosan észlelt esetleges nehézségeire, hogy össze kell egyeztetniük a munkaidővel kapcsolatos rendelkezéseket az egészségügyi szolgáltatások és orvosi ellátások megszervezésével és nyújtásával kapcsolatos felelősségeikkel, az orvos gyakornokoknak a 93/104 irányelv hatálya alá történő bevonása fokozatos volt.

34. A 2003/88 irányelv által megvalósított kodifikáció folytán az átmeneti rendelkezések ezen irányelv 17. cikkének (5) bekezdésében szerepelnek. Ebből következően a lehetséges eltérések lényegében az említett irányelv 6. cikkére (maximális heti munkaidő) és 16. cikkének (referencia-időszakok) b) pontjára vonatkoznak, és azokra csupán a 2004. augusztus 1-jétől számított ötéves átmeneti időszak alatt van lehetőség, amely esetlegesen meghosszabbítható két, majd egy évvel.

35. Az orvos gyakornokokra alkalmazandó szabályozás fejlődésének e rövid bemutatásából következik, hogy az átmeneti időszak vége óta ez az orvos kategória teljes mértékben alá van vetve 2003/88 irányelvben szereplő, munkaidő-szervezésre vonatkozó szabályok tiszteletben tartásának.

36. Meg kell egyébiránt jegyezni, hogy ezen irányelv azon rendelkezései, amelyek konkrétan az orvos gyakornokokra vonatkoznak, nem rendelkeznek sem különleges, az ő tekintetükben irányadó munkaidő-fogalomról, sem egyes tevékenységeik kizárásáról e fogalom alól.

37. Tehát a 2003/88 irányelv 2. cikkének 1. pontjában szereplő általános meghatározás az, amelyet alkalmazni kell.

38. E tekintetben a Bíróság már több alkalommal úgy ítélte meg, hogy ezen irányelv e rendelkezésének értelmében vett meghatározása szerint „munkaidő” minden olyan időtartam, amely alatt a munkavállaló dolgozik, a munkáltató rendelkezésére áll, és tevékenységét vagy feladatát végzi a nemzeti jogszabályoknak és/vagy gyakorlatnak megfelelően, valamint hogy e fogalom a pihenőidő ellentéte, tekintve, hogy e két fogalom kölcsönösen kizárja egymást.¹⁷

39. Ebben az összefüggésben a Bíróság egyfelől kifejtette, hogy a 2003/88 irányelv nem rendelkezik a munkaidő és pihenőidő közötti közbenső kategóriáról, másfelől pedig, hogy a munkavállaló által végzett munka intenzitása vagy a munkavállaló teljesítménye nem szerepelnek az ezen irányelv értelmében vett „munkaidő” jellemzői között.¹⁸

40. Ekképpen az említett irányelv nem rendelkezik „szürke időszakokról”, amelyek a munkaidő és a pihenőidő közé ékelődhetnének be. Az uniós jogalkotó által létrehozott rendszernek megfelelően a Bíróság kettős megközelítést fogadott el, amelynek értelmében az, ami nem tartozik a munkaidő fogalma alá, az a pihenőidő fogalma alá tartozik, és fordítva.

41. A Bíróság azt is megállapította, hogy a „munkaidő” és a „pihenőidő” 2003/88 irányelv értelmében vett fogalma uniós jogi fogalom, amelyeket objektív jellemzők alapján kell meghatározni ezen irányelv rendszerének és céljának figyelembevételével, amely minimális előírások bevezetésével a munkavállalók élet- és munkakörülményeinek javítására irányul. Csak az ilyen autonóm értelmezés biztosíthatja ugyanis az említett irányelv teljes érvényesülését, valamint e fogalmak egységes alkalmazását valamennyi tagállamban.¹⁹

42. Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a 2003/88 irányelv 2. cikke nem szerepel ezen irányelv azon rendelkezései között, amelyektől el lehet térni.²⁰

17 — Grigore-végzés (C-258/10, EU:C:2011:122, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

18 — Ugyanott (43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 — Ugyanott (44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 — Ugyanott (45. pont).

43. Az orvosokat illetően a Bíróság ebből arra a következtetésre jutott, hogy a munkavállaló által teljesített, a munkáltató létesítményében való fizikai jelenlétével járó ügyeleti időt teljes egészében a 2003/88 irányelv értelmében vett „munkaidőnek” kell tekinteni, függetlenül a munkavállaló által az ügyelet alatt ténylegesen elvégzett munkától.²¹

44. Az a tény tehát, hogy az ügyelet bizonyos tevékenység nélküli időszakokat foglal magában, a Bíróság szerint ebben az összefüggésben semmilyen jelentőséggel nem rendelkezik. A döntő tényező ugyanis annak megítélése tekintetében, hogy a 2003/88 irányelv értelmében vett „munkaidő” fogalmának jellemzői együtt vannak-e a munkavállaló által a tényleges munkavégzés helyén ellátott ügyelet esetében, az a tény, hogy köteles fizikailag jelen lenni a munkáltató által meghatározott helyen, és ez utóbbi rendelkezésére állni, hogy szükség esetén azonnal képes legyen megfelelő szolgáltatás nyújtására. Ezért e kötelezettségeket a Bíróság szerint úgy kell tekinteni, mint amelyek e munkavállaló feladatainak ellátását jelentik.²²

45. A 2003/88 irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett „munkaidő” meghatározása három olyan feltételre alapul, amelyek a Bíróság ítélkezési gyakorlatának fényében úgy tűnik, hogy kumulatívnak tekintendők. A térbeli (a munkahelyen tartózkodásra való kötelezettség), a hatalmi jellegű (a munkáltató rendelkezésére állásra való kötelezettség) és a szakmai (a tevékenysége vagy feladata végzésére való kötelezettség) feltételről van szó.²³

46. Az orvos gyakornokok képzési idejének kizárása az e rendelkezés értelmében vett „munkaidő” fogalma alól véleményem szerint sérti a 2003/88 irányelvet, mivel a munkavállalók e kategóriáját illetően a szóban forgó rendelkezésben szereplő meghatározásban említett három feltétel teljesül.

47. A három felsorolt feltétel közül a bemutatást az utolsóval kezdem, amely azt írja elő, hogy a munkavállaló végezze a tevékenységét vagy feladatait.

48. Az orvos gyakornokok tevékenysége két fő aspektust foglal magában, így egyfelől az orvosi ellátások nyújtását, másfelől a képzésükön való részvételt. Mind az első, mind a második aspektus tekintetében részesülnek fizetésben.

49. Az orvos gyakornokok a tevékenységük két részét két szervnél végzik. Egyfelől valamely kórházhoz vannak kirendelve, másfelől valamely képzési intézményhez kötődnek, mindezt az egészségügyi szolgáltatók hivatalának égisze alatt, amely a képzési intézményekkel kötött megállapodások révén szervezi, illetve finanszírozza az orvos gyakornokok képzését.²⁴

50. Az egészségügyi szolgáltatók hivatala által kiadott, „Non Consultant Hospital Doctor (NCHD) – Job Specification” („Orvos gyakornokok – Munkaleírás”) című dokumentum²⁵ megvizsgálása révén megállapítható, hogy az orvos gyakornokok tevékenységeinek első részét többek között az alábbi feladatok jelentik:²⁶

– „részvétel betegek orvosi ellátásában egy multidiszciplináris csapat tagjaként”;

21 — Vorel-végzés (C-437/05, EU:C:2007:23, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Figyelembe véve, hogy a 2003/88 irányelv 1–6. cikkét lényegében azonos kifejezésekkel fogalmazták meg, mint a 93/104 irányelv 1–6. cikkét, a Bíróság kifejtette ebben a végzésben, hogy ez utóbbi irányelv értelmezése teljes mértékben irányadó a 2003/88 irányelvre (29. pont).

22 — Ugyanott (28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

23 — Lásd Vigneau, C., Jaeger-ítélethez (C-151/02, EU:C:2003:437) fűzött megjegyzését, *European Review of Private Law*, 13. sz., 2. kötet, Kluwer Law International, Hollandia, 2005, 219. o., különösen 220. o.

24 — A minta-munkaszerződés „Training Supports” („A képzés finanszírozása”) című 15. szakasza rendelkezik arról, hogy az egészségügyi szolgáltatók hivatala fedezi az orvos gyakornokok képzésének díját.

25 — Ez a dokumentum elérhető az alábbi internetes címen:

http://www.irishpsychiatry.ie/Libraries/PGT_HSE_Docs/HSE_Job_Specification_for_NCHD_Posts.sflb.ashx.

26 — Lásd a minta-munkaszerződés 6. szakaszát is.

- „diagnózisok felállítása és betegek kezelése”;
- „diagnosztikai tesztek elvégeztetése és értelmezése”, és
- „kezelés kezdeményezése és ellenőrzése.”

51. Az orvos gyakornokok tehát teljes mértékben be vannak vonva az orvosi ellátások betegeknek való nyújtásába.

52. Ami az orvos gyakornokok képzésének második részét illeti, az ugyanezen dokumentum „Education and Training” („Tanulmányok és képzés”) című szakasza értelmében többek között a következő feladatokból áll:²⁷

- „a szervezeti és szakmai követelményeknek megfelelően részvétel kötelező és ajánlott tanulmányi, illetve szakmai fejlődést elősegítő programokon”;
- „a szakértelem és a szakmai tudás szinten tartása és fejlesztése folyamatos szakirányú tanulmányok folytatása és szakmai fejlesztő programokon való aktív részvétel révén”;
- „a képzési intézmény elvárásainak megfelelően kielégítő ismeretek szerzése a képzés és fejlődés terén”, és
- „a célkitűzések és teljesítmények esetében előírt, a felügyeletet ellátó konzulenssel/klinikaigazgatóval/egyetemi tanszékvezetővel folytatott értékeléseken való részvétel”.

53. Az orvos gyakornokoknak tehát képzési programban kell részt venniük valamely e tekintetben elismert intézménynél, mindezt a munkáltatójukkal egyeztetve, akinek a szolgálati beosztásukat oly módon kell megszerveznie, hogy biztosítsa e képzés megfelelő lefolytatását.

54. Az orvos gyakornokok tevékenységének e két aspektusát egyesítő szoros kapcsolatot helyesen kiemeli a „Training principles to be incorporated into new working arrangements for doctors in training” („Az orvos gyakornokok új munkaszabályzatába illesztendő képzési elvek”) című dokumentum.²⁸ Ebben kifejtésre kerül, hogy az orvos gyakornokok képzésére irányadó általános szabályok között szerepel az, amelynek értelmében „a munkahelyi tanulmányi és képzési lehetőségeket ki kell használni, illetve maximalizálni kell”, illetve az, amelynek értelmében „a szolgálat és a képzés közé nem szabad mesterséges korlátot képezni”²⁹.

55. A képzés, illetve az orvosi ellátások nyújtása közötti éles határ hiányának e megerősítése ellenére, e dokumentum olyan gyakorlat létezéséről tanúskodik, amely során kizárják a munkaidőből azokat az időtartamokat, amelyeket az orvos gyakornokok a képzésükkel töltenek az erre hivatott intézménynél. Ekképpen az említett dokumentum I. részének 9. pontja azt tartalmazza, hogy „a nem a munkáltató, hanem a képzési intézmény kérelmére képzéssel töltött idő nem számít a [2003/88] irányelv értelmében vett munkaidőnek, azonban fizetett időnek minősülhet”. Ezenfelül ezen I. rész 15. pontja kifejti, hogy „[a]z olyan idő, amely noha főszabály szerint – illetve akár kizárólagosan – tanulmányokkal tölthető (például a »támogatott« képzési idő), és nem tartozik a »munkaidő« fogalma alá, szerepelhet a munkaszerződésben fizetett időként”. Végül ugyanezen dokumentum II. részének „Principles relating to each Training Body” („Az egyes képzési intézményekre irányadó elvek”) című 3. pontja megjelöli, hogy „a munkahelyen kívüli tanulmányok és képzés [...] alapvetően nem minősül munkaidőnek”.

27 — Lásd a minta-munkaszerződés 8. szakaszát is.

28 — *Medical Education and Training Group*, 2004 július. Azon dokumentum, amelyre többek között a minta-munkaszerződés 3. és 5. lábjegyzete hivatkozik, és amely az alábbi internetes címen elérhető: http://smartr.org.uk/wp-content/uploads/2013/01/training_principles.pdf.

29 — 5. oldal.

56. Az orvos gyakornokok képzési idejének ilyen kizárása a 2003/88 irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett „munkaidő” fogalma alól véleményem szerint sérti az irányelvet, tekintve hogy e kizárás azon az elgondoláson alapul, hogy az orvos gyakornokok, amikor az e tekintetben elismert intézmény által megállapított program szerinti képzésükön vesznek részt, e rendelkezés értelmében véve nem a tevékenységüket vagy feladataikat végzik.

57. Ellentétben azzal a képpel, amelyet Írország a jelen kereset keretében festeni akar, az orvos gyakornokok tevékenységének az orvosi ellátások nyújtásával, illetve a képzésükkel kapcsolatos aspektusa éppen hogy szorosan összefügg egymással. Ugyanis az orvos gyakornok jogállás részét képezi az elméleti és a gyakorlati tanulmányok megszerzése, a tudományos ismeretek további gyarapítása, egyidejűleg azok gyakorlatban való alkalmazásával. Pontosan az elmélet és a gyakorlatban való alkalmazás közötti e szoros összefonódástól függ az orvos gyakornokok képzésének minősége és hatékonysága.

58. Az orvos gyakornokok szakmai képzése tehát teljes mértékben részét képezi a tevékenységüknek, oly módon, hogy úgy kell őket tekinteni, mint akik a 2003/88 irányelv 2. cikke 1. pontjának értelmében véve a tevékenységüket vagy feladataikat végzik akkor, amikor a képzési programjukon vesznek részt, az ügyeleti idejükön kívül is.

59. Nincs tehát semmilyen objektív oka annak, hogy az orvos gyakornokok munkaidejének kiszámításához a tevékenységük két aspektusa között különbséget tegyenek.

60. Egyébiránt a térbeli feltétel, amelynek értelmében a munkavállalónak a munkahelyén kell lennie, úgy tűnik számomra, hogy teljesül.

61. Ugyanis, akár a kórházban, akár a képzési intézmény helyiségeiben kerül sor a képzésre, ami számít, az az, hogy az orvos gyakornokok a képzési idejük alatt kötelesek egy olyan helyen tartózkodni, amelyet nem választhatnak meg szabadon, hanem amely az általuk követendő képzési programtól függ. Az orvos gyakornokok e kötelezettsége, amelynek értelmében a képzési idejük alatt fizikailag jelen kell lenniük valamely meghatározott helyen, olyan alávetettségnek minősül, amely megakadályozza azt, hogy személyes tevékenységeiket szabadon gyakorolják.

62. Végül, ami azt a feltételt illeti, hogy a munkavállalónak a munkáltató rendelkezésére kell állnia, mindenekelött egy hatalmi jellegű feltételről van szó, amely magában foglalja az előbbi utóbbinak való állandó jellegű alárendeltségét.³⁰

63. Márpedig, annak ellenére, hogy az orvos gyakornokok az ügyeleti időn kívül vesznek részt a képzésükön, továbbra is a munkáltatójuk irányítási jogköre alatt állnak.

64. Az orvos gyakornokokat a munkáltatójukhoz fűző hierarchikus kapcsolat keretében ugyanis az előbbieik képzését az utóbbi nyomon követi.

65. Ez kifejezetten következik a minta-munkaszerződés „Reporting Relationship” („Hierarchikus viszony”) című 3. szakaszából, amely így rendelkezik:

„Az orvos gyakornok és munkáltatója közötti hierarchikus viszony az előbbi feletti felügyeletet ellátó konzulensen, illetve – amennyiben ilyen létezik – a klinikaigazgatón keresztül valósul meg. Az orvos gyakornok *köteles* lehet *beszámolni* a kijelölt, felügyeletet ellátó

30 — Lásd: Vigneau, C., i. m., 220. o., amelyből itt átveszem az ott szereplő meghatározást.

konzulensnek/klinikaigazgatónak/egyetemi tanszékvezetőnek *az orvosi tanulmányokkal, valamint az orvosi képzéssel és kutatással kapcsolatos kérdésekről*. Az orvos gyakornok az előírások szerint közvetlenül a munkáltatójának számol be.”³¹

66. A minta-munkaszerződés 6. szakaszának c) pontja ugyanilyen szellemben megjelöli ezt is:

„Az orvos gyakornoknak a foglalkoztatása során joga van ahhoz, hogy a teljesítményét – ideértve az [orvosi tanulmányok és orvosi képzés során nyújtott]/kutatási teljesítményeket is – a kijelölt, felügyeletet ellátó konzulens/klinikaigazgató/egyetemi tanszékvezető a jelenlétében rendszeres értékelje.”

67. Az orvos gyakornokok képzésének ezen, a munkáltató általi nyomon követése egybecseng azon megállapítással, amely szerint ez utóbbiak képzési programban való részvétele a minta-munkaszerződés 8. szakaszának b) pontja alapján azon kötelezettségek részét képezi, amelyek az orvos gyakornokokat a munkáltatójukhoz fűző munkaszerződés értelmében terhelik. Véleményem szerint ebből következően a munkáltató jogosult szankcionálni az orvos gyakornokok munkaszerződésben szereplő képzési kötelezettségei teljesítésének elmaradását.

68. Egyébiránt a munkáltató fontos szerepet játszik e képzés megfelelő végrehajtásában, amelynek végzését meg kell könnyítenie. Ennek érdekében a minta-munkaszerződés 8. szakaszának a) pontja úgy rendelkezik, hogy „[a]z orvos gyakornokok tanulmányai, képzése és szakértelmük szinten tartása érdekében a munkáltató – a gyakorló orvosokról szóló 2007. évi törvény követelményeinek megfelelően – adott esetben előmozdítja az orvos gyakornokok képzését/az orvos gyakornoki álláshelyekhez elvárt szakértelem biztosítását”. Ugyanilyen szellemben a minta-munkaszerződés 8. szakaszának c) pontja szintén rendelkezik a munkáltató és a képzési intézmény között az orvos gyakornokok – a munkáltató által készített szolgálati beosztásban szerepeltetendő –képzésének végrehajtása érdekében fennálló koordinációról.³² A munkáltató feladata tehát, hogy összeegyeztesse az orvos gyakornokok képzési kötelezettségét az ez utóbbiakat terhelő szolgálati kötelezettségekkel.

69. Az orvos gyakornokok képzésének célja az, hogy ez utóbbiak alkalmazkodjanak a munkájukhoz, amely tehát szakmai célkitűzés. Azt az időt, amelyet az orvos gyakornokok a képzésükkel töltenek, csak akkor lehetne személyes időnek minősíteni, ha az a munkaviszony keretén kívül esne, oly módon, hogy e gyakornokok szabadon hódolhatnának személyes elfoglaltságaiknak. Márpedig láttuk, hogy nem ez a helyzet, tekintve hogy a munkáltató továbbra is hatalmat gyakorol felettük az orvos gyakornoki képzés nyomon követése keretében. Ezenkívül ez utóbbiak képzése nem saját, arra vonatkozó választásuk eredménye, hogy személyes idejük egy részét e képzésre fordítják. Amennyiben az orvos gyakornokok képzési ideje a munkáltató közvetlen vagy közvetett ellenőrzése mellett valamely szakmai kötelezettség teljesítésére irányul, az nem minősül pihenőidőnek.

70. Emlékeztetek arra, hogy a 2003/88 irányelv célja a munkavállalók egészségének és biztonságának védelme. A minimális pihenőidő biztosítása a munkavállalók számára e célkitűzés keretébe illeszkedik. Ennélfogva az orvos gyakornokok képzési idejének kizárása a munkaidejük elszámolásából e minimális pihenőidőbe jelentene beavatkozást, így tehát ellentétes lenne az említett célkitűzéssel.³³ Másképpen szólva, a 2003/88 irányelvvel ellentétes az, hogy az orvos gyakornokok pihenőidejét azért rövidítik meg, mert a képzési idejüket kizárják az annak 2. cikke 1. pontja értelmében vett „munkaidő” fogalma alól.

31 — Kiemelés tőlem.

32 — Lásd továbbá ebben az értelemben „Training principles to be incorporated into new working arrangements for doctors in training”, i. m. E dokumentum I. részének 16. pontja úgy rendelkezik, hogy „[a] munkáltatóknak elő kell segíteniük a támogatott képzési időt a kijelölt képzési vezetőket, illetve az olyan gyakornokok esetén, akiknek képzést igénylő feladatkörük van”. Ezen I. rész 26. pontja megjelöli, hogy „[a] szolgálati beosztásoknak elő kell mozdítaniuk a munkahelyi, illetve a nem munkahelyi programozott tanulmányi és képzési tevékenységeket”.

33 — Lásd ebben az értelemben az ügyeleti időre vonatkozóan: Simap-ítélet (C-303/98, EU:C:2000:528, 49. pont).

71. Hozzáteszem, hogy az, ahogyan a Bíróság meghatározta a pihenőidő fogalmát, könnyen lehetővé teszi az Írország által képviselt álláspont kizárását. Ekképpen a 93/104 irányelv 17. cikkének (2) és (3) bekezdése értelmében vett „egyenértékű kompenzáló pihenőidő” kapcsán a Bíróság megállapította, hogy annak olyannak kell lennie, hogy ezen időtartam alatt „a munkavállalónak munkáltatójával szemben egyáltalán ne legyen olyan kötelezettsége, amely megakadályozhatná, hogy szabadon és zavartalanul saját érdekeinek megfelelően foglalja el magát, hogy semlegesítse a munkának a biztonságára és egészségére kifejtett hatásait. E pihenőidőknek ezenfelül közvetlenül kell követniük azt a munkaidőt, amelynek kompenzációjára szolgálnak, hogy elkerülhető legyen a munkavállaló fáradtságának vagy kimerültségének a munkaidő folyamatos halmozódása miatti előfordulása”³⁴. A Bíróság azt is megállapította, hogy „ahhoz, hogy a munkavállaló ténylegesen kipihenhesse magát, az szükséges, hogy meghatározott, nemcsak összefüggő, de a munkával töltött időt közvetlenül követő időszakra eltávolodhasson munkakörnyezetétől, hogy így kikapcsolódjon, és a tevékenységével együtt járó fáradtságot kipihenje”³⁵.

72. A pihenőidő tehát a munkaidő által okozott fáradtság kompenzációjára szolgál. A pihenőidő ezen alapvető funkciója sérülne, ha abba beletartozna az orvos gyakornokok képzési ideje.

73. E kifejtésekből következően véleményem szerint a 2003/88 irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett „munkaidő” fogalmának három feltétele teljesül. Ennél fogva azt az időt, amelyet az orvos gyakornokoknak az ügyeleti időn kívül a képzésükkel kell tölteniük, úgy kell tekinteni, mint amely az e rendelkezés értelmében vett „munkaidőnek” minősül.

III – Véggövetkeztetések

74. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság azt állapítsa meg, hogy Írország – mivel a gyakorlatban kizárta a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett „munkaidő” fogalma alól az orvos gyakornokoknak a szolgálati beosztásban az ügyeleti időn kívül előírt képzési idejét – nem teljesítette az e rendelkezésből, valamint az ezen irányelv 3., 5., és 6. cikkéből eredő kötelezettségeit.

34 — Jaeger-ítélet (C-151/02, EU:C:2003:437, 94. pont).

35 — Ugyanott (95. pont).